

Verslag van de activiteiten in de groep van Wil.

(Ook in dit deel van het verslag moesten we om praktische redenen nogal wat schrappen. We laten het deel 1 "Doelen" weg en verwijzen daarvoor naar p. 35 van ons nummer 3-4 van vorige jaargang. R.R.)

Het programma om deze doelen te bereiken luidde als volgt:

vrijdag: exemplarisch: ik en jullie

kennismaking en inleiding: wat wil Wil met jullie gaan doen en waarom

situatie- en onderzoekspel " Keesje, het diakenhuismannetje " (Camera Obscura)

plenaire bijeenkomst met uitwisseling van resultaten van vrijdag

zaterdag: jullie hier

eigen keuze van materiaal dat door Wil of deelnemers was meegebracht: één tekst per groepje van 3 kiezen, en een vorm erbij bedenken en beide verantwoorden

voorbereiden van gekozen fictie in een samen gekozen vorm voor de andere deelnemers (op flappen de resultaten en hoe dit resultaat tot stand was gekomen noteren en verantwoorden aan de andere deelnemers)

in een plenaire presentatie je keuze verantwoorden en inhoud en vorm tonen

zondag: jij en je leerlingen

met tweetallen gaat ieder zijn eigen thema en materiaal uitwerken tot een lessenreeks voor zijn leerlingen

de tweetallen verantwoorden aan elkaar hun keuze, visie op onderwijs en fictie die daar achter ligt, hun werkmethode en hun inhoud en werkvormen daarbij

evaluatie van onze groep over die lessenreeksen en de drie dagen

plenaire slotevaluatie: wanneer gestructureerd en wanneer open werken bij leerlingen op een school?

Vrijdag.

Na de kennismaking gaf Wil zijn algemeen onderwijskundige doelstellingen:

Inzien dat onderwijs dat in dienst staat van de belangen van leerlingen hun bewust en weerbaar moet maken tegen een heerschappij van heersende waarden- en normenpatronen.

Inzien dat je met werkvormen de weerbaarheid en het bewust worden van leerlingen kunt bevorderen (bv. onmacht omzetten in handelen).

Hoe kan ~~na~~ de inhoud van een tekst mensen helpen inzicht te krijgen in één of hun eigen maatschappelijke positie? Wil gaat ervan uit dat iedereen kan " spelen " met een gegeven. In dat spel kun je leren. Dat leren heeft wat hem betreft niet alleen tot doel het verwerven van inzicht in

in manipulatie- verteltechnieken en tekstverschijnselen. Je kunt namelijk ook inzicht krijgen in je visie en die van een ander door je eigen werkelijkheid te vergelijken met de werkelijkheid waarnaar een tekst verwijst en je eigen werkelijkheid te vergelijken met die van anderen. In en door 'spel' kun je creativiteit en fantasie opdoen die je nodig hebt om een/je situatie te veranderen. Het is mogelijk hierbij het begrip spel veel ruimer te nemen dan 'toneel' of 'dramatische expressie'. Je kunt het zien als een vrij open uitnodiging tot verbeelding van een/de werkelijkheid. Je moet dan wel moeite doen om je ervaringen te koppelen aan je leeservaring en dat 'plaatje' te vertalen voor je medemensen. Je moet je ook verdiepen in elkaars verhalen en je steeds afvragen (dus elkaar vragen) of je elkaar begrepen hebt. Je zult nooit de werkelijke ervaringen achterhalen omdat je die dan alleen via elkaars 'vertalende' brein kunt vernemen. Maar dat hoeft ook niet: het gaat erom wat ieders betrokkenheid bij ervaringen is.

Het doel van het situatie- en onderzoekspel was:

inzicht krijgen in de wijze waarop een instelling een mens (mensen) afhankelijk en machteloos kan maken en wat je daaraan zou kunnen doen: " Ik is klein en Zij zijn groot. ".

Introductie van het spel:

Wil verklaarde waarom hij gekozen had voor de te onderzoeken inhoud en relateerde zijn keuze aan zijn visie en doelstellingen. Hij motiveerde werwijze en vormgeving (wegens tijdgebrek ontbrak historische informatie vooraf: H. de Vos, De toestand van de arbeiders in de negentiende eeuw uit: Geschiedenis van het socialisme in Nederland in het kader van zijn tijd deel I, blz. 29 - 38): een gestructureerd spel.

Standpuntbepaling:

de deelnemers besloten of zij zijn uitgangspunt geschikt vonden om hun leerproces te beginnen. Het ging er niet om of zij het met hen eens waren. Het ging er alleen om of zij een gemeenschappelijk standpunt konden vinden. Er vonden geen wijzigingen plaats; wel was er enige schroom en aarzeling voor " spel ".

Voorbereiding spel:

de deelnemers kozen de door Wil uitgeschreven rollen, nadat zij het verhaal hadden gelezen, werkzame passages individueel hadden onderstreept en gezamenlijk besproken. (werkzame passages = realiseer je welke voor jou de passages in het verhaal zijn waar je blijft haken, waar je verbaasd, woedend, geschokt, ontroerd, geboeid, blij etc. bent, en = waar gaat het in dit verhaal voor jou om?

Uitvoering van het spel.

Nabespreking ervan:

visie die eruit is gebleken, " uitrollen ". Hoe is die visie uit de vormgeving naar voren gekomen? Twee belangrijke werkzame thema's kwamen naar voren: machteloosheid van Keesje en diakenhuismensen t.o.v. hogere machten (Regenten), paterfamilias vanwege personages en vanwege verteller. In het spel

was uitsluitend aandacht besteed aan het eerste thema, maar dat was bewust gebeurd op grond van het korte tijdsbestek! In de nabespreking werden de ervaringen bij de inleving in het spel uitgewisseld en gevoelens bespreekbaar gemaakt. Ook de relevantie van zo'n spel voor de tekst kwam aan de orde: is de tekst een middel of een doel?

Maatschappelijke analyse en vertalen naar eigen werkelijkheid:

kwamen niet geheel ter sprake omdat daartoe de tijd ontbrak en de deelnemers in twee werkgroepjes uiteengingen.

Werkgroep 1 stelde zich tot doel:

het verduidelijken van de houding van de verteller, waarbij de volgende suggesties werden gegeven:

- methode 1: projekteer, kopieer varianten van het taalgebruik en vergelijk de impact
- methode 2: vertel het verhaal zelf na zoals Hildebrand het zou doen
- methode 3: gemeenschappelijke belevenis navertellen in de trant van Hildebrand.

Werkgroep 2 stelde zich tot doel:

transfer naar de huidige realiteit o.a. bejaardenproblematiek.

- methode:1: info verzamelen: interviewen, artikelen, familieleden enz...
- 2: info verwerken
- 3: presentatie
- 4: actie
- 5: terug naar de tekst?
- 6: en ik dan?

Rollen:

1. Jullie zijn vrienden kennissen van Keesje en wonen ook in het Diakenhuis. Op de vergadering van het Bestuur (Regenten) moeten jullie Keesje helpen en verdedigen. Houd er rekening mee dat de Heren van mooie woorden houden en " de zaak Keesje " in wezen onbelangrijk vinden. Zij willen het liefst zo snel mogelijk naar huis (het is bijna 17 uur) waar de Bokma koud staat en hun schat warm. Jullie mogen ook wel aanwezig zijn van de Heren, maar zij vinden dat jullie niet te veel praatjes moeten hebben. Laat je echter niet omver kletsen en eis dat Keesje zijn geld in eigen beheer krijgt.

2. Jullie zijn het Bestuur (Regenten) van het Diakenhuis. (zie slot van het verhaal). Het probleem van Keesje moet in deze besluitvormende vergadering snel opgelost worden, hoewel jullie het maar een pietluttige zaak vinden. Die vergadering moet niet te lang duren (hoogstens 20 minuten), want moeder de vrouw wacht met het avondeten en de Bokma staat reeds koud. Er zijn wel belangrijker zaken dan de zaak Keesje. Eén van jullie is " President " en leidt de besluitvormende vergadering zeer strak. Keesje is aanwezig en een aantal mensen uit het Diakenhuis en de Vader. Geef die mensen uit het huis ook af en tog het woord, als ze erom vragen. Maar ze moeten niet te veel en te lang zeuren. Druk deze zaak even snel erdoor! Na de mensen en de Vader gehoord te hebben beslissen jullie bij monde van de president dat de twaalf gulden zal worden beheerd door de thesaurier en worden besteed aan het doodskleed, als het zover is. (i.t.t. het oorspronkelijke verhaal!)

3. Jij bent Keesje. Tijdens de komende vergadering waarin jouw zaak voor de regenten ter sprake wordt gebracht, ben jij zelf ook aanwezig. Ongetwijfeld zal jou ook af en toe gevraagd moeten worden hoe jij erover denkt. Je enige wens is en blijft je twaalf gulden terug te krijgen en die zelf te beheren voor je doodskleed.

4. Jij bent de Vader van het Diakenhuis. Tijdens de komende vergadering waarin " de zaak Keesje " ter sprake komt, ben jij ook aanwezig, je geeft zonodig informatie over wat gebeurd is met het geld van Keesje. De beste oplossing is natuurlijk dat geld door jou of de thesaurier van de Regenten te laten bewaren, anders raakt het toch maar zoek of wordt het gestolen. Bovendien is een regel van het huis dat men geen geld bij zich mag hebben.

's Avonds kwamen de groepen van Wil en Willem bijeen en brachten verslag uit van de activiteiten op deze dag. We bekeken, lazen, beluisterden en becommentarieerden elkaars resultaten. De thematiek " machteloosheid ", " onderdrukking " in al zijn vormen kreeg van de deelnemers spontane reacties en associaties die op een flap werden genoteerd. In de komende dagen kon op die thematiek en de reacties daarop worden voortgeborduurd.

Zaterdag.

Ieder groepje zocht en koos een verhaal of gedicht uit het meegenomen materiaal van Wil of deelnemers. Doelgroep: de andere deelnemers. Doel: aan de andere groepjes en deelnemers hun keus en werk verantwoorden en presenteren. Vervolgens ging elk groepje het thema bepalen (eventueel kon men doorgaan op " machteloosheid "), er werkvormen bij bedenken en hun keuze aan elkaar verantwoorden. Ik bood een lijst algemene suggesties voor werkvormen aan als hulpmiddel.

's Middags om ongeveer 16.30 uur kwamen de groepen van Wil en Willem weer bijeen en toonden, vertellen, verantwoorden aan elkaar hun resultaten en werkmethoden van de dag.

(Wij publiceren de produkten van slechts één van de groepjes. R.R.)

Hannes Meinkema " De bruid "

Keuze: geen tekst die we zelf meegebracht hadden; dit om het niet gemakkelijk te maken. Oordeel: de tekst grijpt ons beiden aan, we nemen hem dus.

De belangrijkste fase misschien wel: we vergelijken wat we vanuit de tekst meemaken met onze eigen ervaring: hoe was onze eigen trouwdag en we vertellen wat over echtgenoot, ouders, opvoeding die hier van belang zijn; ook afzonderlijke elementen uit de tekst en leven worden vergeleken. Dit heeft tot gevolg dat de eigen herinnering verdiept wordt - één van de grote effecten van kunst - maar ook dat de tekst nu subjectief gekleurd geraakt. Analyse wordt nodig om weer te weten wat er eigenlijk staat.

We overlopen de opgegeven suggesties voor presentatie, bepalen wat we gaan doen en in welke volgorde, en kiezen tenslotte de werkvormen die we zullen uitwerken.

Mogelijke werkvormen.

1. analyses

stijl beter aanvoelen: een bepaalde werkzame alinea transponeren op een element uit de eigen ervaring, schriftelijk nu, in de stijl van het verhaal

registers kontrasteren de wijze van spreken van de verschillende personages in kolommen kontrasteren

2. transposities

sfeer: dia's projekteren over enerzijds huwelijksgeplogenheden (verkrampde maskers) anderzijds momenten van spontaan geluk (2 X 6 zou misschien al volstaan tijdens de lektuur van de tekst)

genre: gedicht samenstellen aan de hand van uitspraken van de ik- persoon

standpunt: het verhaal navertellen, gezien vanuit een ander personage, in een stijl aangepast aan de wijze van spreken die voor dat personage gevonden is

spanningen: collage maken: een totaalbeeld van het milieu waarin de hoofdpersoon verdrinkt; in dit geval foto's die drie groepen voorstellen: de burgerij (de familie waaruit zij komt), hippies (de bruidegom en zijn vrienden); de toekomst met haar zorgen; als tekst ertussen: slagzinnen die nu door het hoofd van de ik-persoon spelen: modekreten over de rechten van de vrouw, en daartegenover haar eigen opties

bekroning: rollenspel opvoeren, waarin de ik-persoon niet wordt uitgebeeld, maar wel de personen die ertegen praten; de twee medewerkers vertolken alle mannen- en alle vrouwenrollen; verschillende hoofdmomenten van het verhaal worden naast elkaar weergegeven, in minimaal verschillend decor.

Zondag.

Ieder ging individueel zijn eigen materiaal voor zijn leerlingen uitwerken (lesmodellen). Vervolgens ging men met tweetalen werken en elkaars lessen verantwoorden en toelichten: visie erachter, doel en werkvormen van de lessen. Tot 15 uur is men daaraan bezig geweest. De tijd ontbrak om de resultaten plenair te bespreken. De toepassing in de praktijk zal leren wat wel/niet goed zal zijn. Op 23 februari gaan we dat aan elkaar vertellen. Na een korte evaluatie in de subgroep volgde een plenaire bespreking met de groepen van Wil en Willem, waarbij de vraag: Wanneer werk je open of gestructureerd bij leerlingen? aan de orde werd gesteld. Immers Wil was meer open aan het werk geweest dan Willem...

Slotopmerking.

De subgroep van Wil is uiterst normaal-funktioneel en konfluent bezig geweest. (zie doelen!)
